

'אוזן רואה ועין שומעת' במעמד הר סיני

משמעות התופעה 'רואין את הנשמע'

דיעותיהם נובעים מאופיים:

רבי עקיבא - בעל תשובה

עבודתו 'רצוא' מס"נ

ביטוי מ"ת: יציאה מגדרי הטבע

'רואין את הנשמע'

רבי ישמעאל כהן גדול - צדיק
עבודתו להמשיך אלוקות בעולם

ביטוי מ"ת: רואין את הנראה

•

ניצוקי המחלוקת השניה:

'הוי רץ למצוה קלה כבחמורה'

שתי בחינות בכל מצוה:

הנקודה המשותפת: רצון השם!
פעולתה הספציפית של כל מצוה

ר"י:

קבלו כל מצוה לפי אופייה המיוחד

מה היא פועלת בנפש ובעולם

איה 'ויטמין' היא תורמת?

ר"ע:

קבלו כל מצוה ב'כן, המפקד'!

ראיה	שמיעה
מהות החפץ	תיאור של החפץ
וודאות מוחלטת	אימון בעדים
הנמשל במושגים הנפשיים	
הנראה - גשמיות	הנשמע - רוחניות
השגה במהותו	הבנה בעניינו
העולם בפשיטות	האלוקות בהתחדשות
הכרה מוחלטת	הכרח-שכלי
בשעת מתן תורה – לדעת רבי עקיבא	
רואין את הנשמע	שומעין את הנראה
האלוקות	הגשמיות
קלטו בפשיטות	קלטו דרך הוכחות

מעשה הרוז'ינער והכלא

בשעת מתן תורה – לדעת רבי ישמעאל	
רואין הנראה	ושומעין הנשמע
הגשמיות בפשיטות	הרוחניות בהתחדשות

ולפרות זאת קלטו את ההתגלות בסיני

"היום הזה ראינו כי ידבר אלקים את האדם וחי"

מכילתא פרשת בחדש פרשה ד
לאמר. שהיו אומרי' על הן ועל לאו לאו דברי
רבי ישמעאל. רבי עקיבא אומר על הן הן ועל
לאו הן

• **מהו תוכן המחלוקת? ומאי נפקא מינה?**

מכילתא פרשת בחדש פרשה ט
וכל העם רואים את הקולות. רואין הנראה
ושומעין הנשמע דברי ר' ישמעאל. רבי עקיבא
אומר רואין [הנשמע] ושומעין הנראה.

• **לד"ע: מהו הצורך בניסיון-מיותרת זו?**

• **לד"י: מאי חידוש בדבר? הרי זו דרך הטבע?...**

• **הישנו קשר-תכני בין שתי המחלוקת של אותם שני תנאים, היש כאן 'שיטתיות'?**

למה דעת רש"י מתפצלת בין שני התנאים?

רש"י על שמות פרק כ פסוק א
לאמר – מלמד שהיו עונין על הן הן ועל לאו לאו
[כר"י]

רש"י על שמות פרק כ פסוק טו
רואים את הקולות – רואין את הנשמע...
[כר"ע]

הערת רבנו בשיחה:

ועפ"י יומתק מה שר"ע חוזר ואומר גם (על הן הן), אף שלכאורה חידושו של ר"ע לגבי ר"י הוא רק (ב)על לאו הן), כי המענה ה'הן' על ה'הן' לפי דעת ר"ע שונה היא מהמענה הן שלדעת ר"י:

והוא, אשר הכוונה בהמענה ה'הן' אינה בהענין פרטי של המצוה כ"א ציווי הכללי של הקב"ה.

- ה'הן' של ר' ישמעאל: תוכנה חיובי
- ה'הן' של רבי עקיבא: הנהון של ביטול

ביאור עמוק יותר בשיטת ר"ע:

ענייתם 'על לאו - הן' איננה רק בגלל הצד השווה שגם 'עשה' וגם 'לא תעשה' הן רצונו

[דאי משום הא - הול"ל: על הן ועל לאו: הן] תרי פעמים 'הן' למה לי?

אלא

מצד ראייתם את הענין-החיובי שבלאו את ה'הן' המצוי בתוך הלאו כלומר, ביעשה' הם הדגישו את ה'הן' של הביטול לרצונו אך ב'לא תעשה' הם הדגישו את הערך החיובי שבעניינים השלילי

35) ועפ"י יובן מה שמסופר בברכות (סא, ב), שכשקיבל ר"ע עליו עול מלכות שמים [קורא קריאת שמע" - רש"י שם] כשסרקו את בשרו במסרקות של ברזל אמרו לו תלמידיו רבינו עד כאן" - דלכאורה תמוה: זהרי דבר פשוט שגם תלמידי ר"ע היו בעלי מדריגה געלית ב"ר תר, ומה היתה תמיהתם שר"ע הבלוג על יסוריו הגופניים וקיים מצות ק"ש -

והביאור כי התוכן של ק"ש הוא אחדות הוי, וזהו מה שר"ע קרא ק"ש גם שהיו סורקים בשרו כו' על שעסק בתורה, והיינו שגם בזה ראה והרגיש את אחדותו ית'

ליקוטי שיחות עמוד מס 1137 (שמות); שניאורסון, מנחם מנדל בן לוי יצחק (4) (13562) הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה

ועל זה אמרו לו תלמידיו "עד כאן" (בתמי") - איך שייך ענין האחדות במאורע זה - כששלט אדם בליעל דקליפה לסרוק בשרו כו',

וענה ר"ע "כל ימי הייתי מצטער כו" ו מכיון שהי' כל ימיו בתנועה דמס"ג - יציאה מהמצור דעולם, לכן מציאות העולם הי' אצלו רק בבחי' "שמיעה" (כנ"ל סעיף ח"), ופנימיות העולם ותכלית בריאתו ודבר הי' המהווה אותו היו אצלו בבחי' "ראי" - ולכן גם בה"לאו" ראה את ה"הן", ככפנימ.

ליקוטי שיחות עמוד מס 1137 (שמות); שניאורסון, מנחם מנדל בן לוי יצחק (4) (13562) הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה

רק מי שהגיע לדרגת הפשטה מן העולם רואה במציאות ה'דע' שבעולם [ל"ת] רק את החיובי:

מעלת האיתכפאי / הזיכוך שביסורים/ אחדות הי' - חודרת גם ב'שואה'

תלמוד בבלי מסכת מכות דף כד/ב

שוב פעם אחת היו עולין לירושלים כיון שהגיעו להר הצופים קרעו בגדיהם כיון שהגיעו להר הבית ראו שועל שיצא מבית קדשי הקדשים התחילו הן בוכין [=על לאו - לאו] ור"ע מצחק [=על לאו - הן]

אמרו לו מפני מה אתה מצחק אמר להם מפני מה אתם בוכים אמרו לו מקום שכתוב בו והזר הקרב יומת ועכשיו שועלים הלכו בו ולא נבכה אמר להן לכך אני מצחק דכתיב ואעידה לי עדים נאמנים את אוריה הכהן ואת זכריה בן יברכיהו וכי מה ענין אוריה אצל זכריה אוריה במקדש ראשון וזכריה במקדש שני אלא תלה הכתוב נבואתו של זכריה בנבואתו של אוריה באוריה כתיב לכן בגללכם ציון שדה תחרש [וגו'] בזכריה כתיב עוד ישבו זקנים וזקנות ברחובות ירושלם עד שלא נתקיימה נבואתו של אוריה הייתי מתיירא שלא תתקיים נבואתו של זכריה עכשיו שנתקיימה נבואתו של אוריה בידוע שנבואתו של זכריה מתקיימת [=זהו ה'הן' שב'לאו']

בלשון הזה אמרו לו עקיבא ניחמתנו עקיבא ניחמתנו;

שיטת רש"י: לבן חמש למקרא

אי אפשר לדרוש ממנו:

שומעין את הנראה - עולמות בהתחדשות

כי אצלו: רואה את הנראה!

אבל אפשר לדרוש ממנו:

'דואין את הנשמע' יחד עם 'דואין את הנראה'

מצד הנה"ב

מצד הנה"א